

Vergaderjaar 1987–1988

20 212 (R 1333)

1. Goedkeuring van de op 5 september 1980 te München tot stand gekomen Overeenkomst inzake het recht dat van toepassing is op geslachtsnamen en voornamen (Trb. 1981, 72)

2. Goedkeuring van de op 8 september 1982 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Overeenkomst betreffende de afgifte van een verklaring van verscheidenheid van familienamen, met bijlage (Trb. 1982, 169, laatstelijk Trb. 1983, 11)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING**A. Inleiding**

De onderhavige Overeenkomsten zijn tot stand gebracht door de Internationale Commissie voor de Burgerlijke Stand, een internationale organisatie waarbij het Koninkrijk is aangesloten tezamen met een aantal andere Europese continentale Staten. De organisatie beoogt onder meer door het voorbereiden van internationale overeenkomsten de problemen van internationaal privaatrecht waarmede de ambtenaren van de burgerlijke stand en de bevolkingsboekhouding in hun dagelijkse praktijk te maken hebben te verlichten, waarbij het streven gericht is op de uniformering van rechtsregels en door de ambtenaren in het internationaal verkeer toe te passen werkmethoden. Het Koninkrijk is reeds partij bij een groot aantal van de door de Commissie voorbereide overeenkomsten, die een nuttige bijdrage leveren tot de oplossing van praktijkvraagstukken van de burgerlijke stand en de bevolkingsboekhouding.¹

Een van die praktijkvraagstukken betreft de juiste vaststelling van de naam van vreemdelingen die in registers van de burgerlijke stand en de bevolkingsregisters moeten worden ingeschreven.

Door de toegenomen internationale migratie verblijven vele personen tijdelijk of duurzaam in een ander land dan het land waarvan zij de nationaliteit bezitten. Dit heeft ten gevolge dat het veel voorkomt dat vreemdelingen in aanraking komen met de registers van de burgerlijke stand en met de bevolkingsregisters van hun woonplaats. Zij moeten worden geregistreerd in het bevolkingsregister van hun woonplaats, zij moeten worden vermeld in de huwelijksakte wanneer zij in het land van hun verblijf in het huwelijk treden, hun naam moet worden opgenomen in de geboorteakten van hun in dat land geboren kinderen en tenslotte in de overlijdensakte, indien zij in dat land overlijden.

De Overeenkomst van München

Problemen met de vaststelling van de naam kunnen voortvloeien uit de omstandigheid dat het namenrecht in de verschillende landen op

¹ Op het terrein van het namenrecht zijn er bijvoorbeeld reeds de overeenkomsten van de I.C.B.S. nr. 4 en nr. 14, betrekking hebbende op naamswijziging, respectievelijk de weergave van namen in akten van de burgerlijke stand. Het Koninkrijk is bij beide overeenkomsten partij, zie Trb. 1962, 33 en Trb. 1977, 115.

uiteenlopende wijze is geregeld en uit het onzekere karakter en het gebrek aan eenheid van de toe te passen regel van internationaal privaatrecht. Eenmaking van het namenrecht is zelfs binnen de beperkte kring van de continentale Westeuropese Staten die lid zijn van de I.C.B.S. een voorshands onbereikbaar doel. Meer kans op succes heeft eenmaking van de regels van internationaal privaatrecht. Daardoor kan reeds een belangrijke verbetering van de bestaande, onzekere situatie worden bereikt. Met dit doel voor ogen heeft de I.C.B.S. zich gezet tot de studie van het internationaal privaatrecht op het gebied van de naam en tot de voorbereiding van een stelsel van regels dat aan de ambtenaren van de burgerlijke stand en de bevolkingsboekhouding en aan de rechtspraak in het algemeen een behoorlijk steun geeft bij de uitoefening van hun taak op dit stuk. De Nederlandse delegatie heeft dit initiatief krachtig gesteund en heeft ook actief aan deze voorbereiding deelgenomen in de persoon van Prof. Mr. A.V.M. Struycken, hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen, die als rapporteur van de desbetreffende werkgroep werd aangewezen.²

De Overeenkomst gaat vergezeld van een toelichting die door de I.C.B.S. is vastgesteld. Een Nederlandse vertaling daarvan is als bijlage bij deze memorie gevoegd. Voor de interpretatie van de Overeenkomst moge in de eerste plaats naar deze toelichting worden verwezen, die ook een uitvoerige behandeling van de geschiedenis van de totstandkoming van de Overeenkomst bevat.

Vermelding verdient nog, dat de Overeenkomst is opengesteld voor alle Staten, ongeacht of zij deel uitmaken van de I.C.B.S. (artikel 9).³

De Overeenkomst van 's-Gravenhage

Na de totstandkoming van de Overeenkomst van München is er met betrekking tot een onderdeel van het namenrecht nog een nieuwe regeling tot stand gebracht, namelijk de Overeenkomst van 's-Gravenhage van 8 september 1982 betreffende de afgifte van een verklaring van verscheidenheid van familienamen, met bijlage (Trb. 1982, 169). Deze Overeenkomst beoogt een oplossing te geven voor het probleem dat, als gevolg van onderling afwijkend recht in verschillende landen op het gebied van het personenrecht, eenzelfde persoon niet in elk van die landen met dezelfde geslachtsnaam wordt aangeduid. Dit probleem is versterkt doordat bepaalde landen als de Duitse Bondsrepubliek en Oostenrijk echtgenoten toestaan bij huwelijk de geslachtsnaam te kiezen van een van hen en deze keuzemogelijkheid ook aan vreemdelingen toestaan, ook al kent het nationale recht die niet. De door de I.C.B.S. gegeven oplossing lost het internationaal privaatrechtelijke conflict niet op, doch beperkt zich er toe een uniforme verklaring voor te schrijven die de verscheidenheid van namen constateert en waarmee de betrokkene kan aantonen dat elk van deze namen op hem toepasselijk is. De Overeenkomst komt dus niet in strijd met de Overeenkomst van München. Vanwege de samenhang met die Overeenkomst is het wel van belang, dat ook de Overeenkomst van 's-Gravenhage wordt bekrachtigd. De Overeenkomst van 's-Gravenhage is behalve voor de lid-Staten van de I.C.B.S. ook opengesteld voor de lid-Staten van de Raad van Europa en de Europese Gemeenschappen (artikel 14).⁴

B. De Overeenkomst van München

1. Beginselen en hoofdlijnen van de Overeenkomst

De opstellers van de Overeenkomst hebben gekozen voor een zelfstandige regel van internationaal privaatrecht voor de vaststelling van geslachtsnamen en voornamen. Hierdoor worden de namen onttrokken aan het toepassingsgebied van de in de Overeenkomst-sluitende Staten geldende verwijzingsregels betreffende personenrechtelijke regelingen die voor de bepaling van met name de geslachtsnaam van belang zijn, namelijk die betreffende de afstamming, de gevolgen van adoptie en de gevolgen van het

² Zie ook Prof. Mr. A.V.M. Struycken, Het C.I.E.C.-Namenverdrag van München van 5 september 1980, Het Personeel Statuut 1981, p. 2 e.v. en blz. 18 e.v.

³ De Overeenkomst is bekrachtigd door Italië en Spanje.

⁴ De Overeenkomst is goedgekeurd door Frankrijk.

huwelijk. Dit was nodig omdat deze regels in de Overeenkomstsluitende Staten verschillen. Zou de naam van deze regels afhankelijk worden gesteld, dan zou ook geen uniformiteit ten aanzien van het op de naam toepasselijke recht kunnen worden bereikt. Daarnaast pleit voor het vaststellen van een eigen, zelfstandige conflictenregel voor de naam ook het positieve argument, dat de naam niet alleen uit een oogpunt van internationaal privaatrecht maar ook uit een oogpunt van publiekrecht een voldoende duidelijk afgebakend onderwerp vormt om het vaststellen van een eigen conflictenregel te rechtvaardigen.

Als hoofdregel van de Overeenkomst geldt dat de namen van een persoon worden bepaald door het recht van de Staat waarvan hij onderdaan is. De keuze voor het nationale recht als toepasselijk recht voor de namen van een persoon is gedaan in het bewustzijn dat zij voor de overheidsadministratie inconveniënten kan meebrengen, aangezien de registrerende ambtenaren, zoals de ambtenaren van de burgerlijke stand en van de bevolkingsregisters, in het algemeen niet voldoende zijn toegerust voor de toepassing van vreemd recht. Die overweging zou aanleiding kunnen geven om als toepasselijk recht te aanvaarden het recht van de Staat van de ambtenaar die de inschrijving moet doen of de akte moet opmaken. Die keuze zou tevens aansluiten bij een ontwikkeling waarin het nationale recht als aanknopingspunt terugwijkt voor het recht van de woonplaats of de gewone verblijfplaats.

Voor de keuze die de opstellers van de Overeenkomst hebben gedaan pleiten evenwel sterke argumenten. Bij de naam moet immers allereerst worden gedacht aan de individuele belangen van de betrokkenen. Hun belang bij hun naam is van groot gewicht. De naam heeft een gewichtige psychologische functie; hij is nauw met de persoon zelf verbonden. Een persoon wordt door zijn naam onttrokken aan de anonimiteit en in het maatschappelijk leven geïdentificeerd. In zijn naam komen tot uitdrukking de banden die mede bepalend zijn voor zijn identiteit, zoals afstamming en verbondenheid met een bepaald land, een bepaalde cultuur en een bepaalde religie. Dit geldt zowel voor zijn geslachtsnaam als voor zijn voornamen. Bovendien kan hij door eigen prestaties «goodwill» voor zijn eigen naam hebben opgebouwd. Als hij «naam» gemaakt heeft zal hij des te meer met zijn naam verbonden zijn. De menselijke gevoeligheid op het stuk van de naam blijkt ook duidelijk uit het rapport Achternamen, dat door het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie in 1981 is uitgebracht naar aanleiding van een onderzoek naar de in Nederland levende opvattingen over het wettelijk namenrecht. Al deze redenen leiden tot de conclusie dat de naam behoort te worden beheerst door de wet van de Staat waarmee de betrokkene door het onderdaanschap van den beginne af zeer nauwe banden heeft. Het beginsel van het namenrecht dat de eens verkregen naam niet wordt gewijzigd, wordt door deze aanknopingspunt aan het recht van de nationale Staat gediend. De nationaliteit is immers een stabiel gegeven.

De toepassing van het nationale namenrecht van de betreffende persoon voor de vaststelling van zijn naam heeft voor hem ook praktische voordelen. Zijn identiteit wordt immers vastgesteld aan de hand van het paspoort of ander identiteitspapier dat hem is verstrekt door de autoriteiten van het land waarvan hij onderdaan is. Vreemdelingen hebben er veel belang bij dat aan hun afgegeven documenten als diploma's, rijbewijs en betaalpas op dezelfde naam staan als in hun paspoort is vermeld. De nationale autoriteiten, met inbegrip van de diplomatieke en consulaire ambtenaren, zullen bij het verstrekken van paspoorten aan hun onderdanen gelijke maatstaven aanhouden en de naam van een onderdaan niet anders beoordelen, indien deze in het buitenland zijn gewone verblijfplaats heeft. Het begrip gewone verblijfplaats is trouwens te onzeker om het tijdstip te kunnen bepalen waarop de naam die betrokkene volgens zijn nationale wet droeg, zou geacht moeten worden te zijn gewijzigd in de naam die hij volgens de wet van zijn gewone verblijfplaats zou moeten dragen. Bovendien is het zeer wel mogelijk dat betrokkene, ook al verblijft hij lange tijd in het buitenland, zijn naam toch niet wil aanpassen aan de namen van de inwoners van dat land.

Al deze argumenten hebben de doorslag gegeven om als hoofdregel van de Overeenkomst te kiezen dat de namen van een persoon door zijn nationale recht worden vastgesteld, het recht derhalve dat de nationale autoriteiten bij de vaststelling van die naam hebben toegepast. In de praktijk zullen de registrerende ambtenaren van de verblijfsstaat in het merendeel der gevallen weinig moeite hebben met de toepassing van vreemd recht, aangezien zij in de regel kunnen afgaan op de naam die door de nationale autoriteiten van de Staat waarvan de betrokken vreemdeling onderdaan is in diens paspoort is vermeld.

Alvorens de namen vastgesteld kunnen worden, zullen echter in veel gevallen eerst andere vragen moeten worden beantwoord. Deze vragen betreffen met name de persoonlijke staat van de betrokken persoon. Zo is de geslachtsnaam van een kind afhankelijk van de vraag of het een erkend, wettig of geadopteerd kind betreft. Zoals hiervoor reeds is opgemerkt, zou de beoordeling van deze «voorzagen» naar de in de overeenkomstsluitende Staten geldende, onderling verschillende regels van internationaal privaatrecht de door de Overeenkomst beoogde rechtseenheid bij de bepaling van de naam verloren doen gaan. In de Overeenkomst is dan ook vastgelegd dat deze voorvragen, evenals de hoofdvraag – en uitsluitend met het oog op de beantwoording van die hoofdvraag – worden beheerst door het recht van de Staat waarvan betrokkene onderdaan is.

In geval van verandering van nationaliteit zijn ingevolge de Overeenkomst van toepassing de regels van de Staat waarvan betrokkene de nationaliteit heeft verkregen, daaronder begrepen regels van overgangsrecht.

De Overeenkomst treedt niet in de vraag welk recht moet worden toegepast in geval van meervoudige nationaliteit. Het moet worden aangenomen dat dan de algemene beginselen van internationaal privaatrecht van elke Staat het antwoord moeten geven.

De Overeenkomst is in haar toepassingsgebied niet beperkt tot de bij de Overeenkomst aangesloten landen. Het door de Overeenkomst aangewezen recht is dus ook van toepassing indien dit het recht is van een Staat die de Overeenkomst niet heeft bekrachtigd. Voor de Staten die partij zijn bij de Overeenkomst wordt dus de hoofdregel van de Overeenkomst, dat de naam wordt bepaald door het recht van de Staat waarvan betrokkene onderdaan is, tot algemeen geldende regel van internationaal privaatrecht.

Het aldus toepasselijke recht van de nationale Staat omvat mede het internationaal privaatrecht van die Staat. Dat is een gevolg van de keuze van de opstellers van de Overeenkomst om naar het nationale recht in zijn *volle omvang*, zoals de autoriteiten van de betreffende Staat dat ook zelf zouden toepassen, te verwijzen. In een groot aantal landen, met name de grote meerderheid van de bij de Internationale Commissie voor de Burgerlijke Stand aangesloten landen, sluit de nationale regel van internationaal privaatrecht inzake de naam aan bij de hoofdregel van de Overeenkomst. Er zijn echter landen waar krachtens de nationale regel van internationaal privaatrecht niet de nationale wet van toepassing is op de namen, maar een andere wet, bij voorbeeld de wet van de woonplaats. In dit geval zal de hoofdregel van de Overeenkomst er toe leiden dat de namen van in het buitenland wonende onderdanen van die Staten worden vastgesteld volgens het voor hen vreemde recht van de Staat van de woonplaats. In andere landen is volgens de nationale regel van internationaal privaatrecht op de naam van toepassing de wet die de familierechtelijke betrekkingen beheerst. Ook in dit geval zal het kunnen voorkomen dat de namen van onderdanen van die Staten worden vastgesteld volgens voor hen vreemd recht. De door de Overeenkomst beoogde eenvormigheid bij de vaststelling van namen wordt hierdoor echter niet aangetast: in de aangegeven gevallen zullen de betrokkenen in alle overeenkomstsluitende Staten dezelfde namen worden toegekend.

Een mogelijkheid tot afwijking van de hoofdregel van de Overeenkomst is vevat in artikel 6. Elke Staat mag zich voorbehouden zijn interne wet toe te passen op de vaststelling van de namen van een vreemdeling die zijn gewone

verblijfplaats op het grondgebied van die Staat heeft. Dit voorbehoud heeft echter een beperkte werking. Het geldt slechts voor het grondgebied van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt. In andere Staten die partij zijn bij de Overeenkomst, wordt de naam van een persoon die zijn gewone verblijfplaats heeft op het grondgebied van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt, bepaald volgens de hoofregel van de Overeenkomst. De eenheid bij de vaststelling van de namen wordt echter doorbroken. Een onderdaan van land A, waar ten aanzien van de naam het nationaliteitsbeginsel geldt, woonde in land B, dat ten aanzien van de naam het woonplaatsbeginsel aanhangt en op grond daarvan het voorbehoud van artikel 6 heeft gemaakt, zal in land B worden geacht de naam X te dragen maar in zijn eigen land en alle andere overeenkomstsluitende Staten worden geregistreerd onder de naam Y die hij volgens zijn nationale wet draagt, de naam die in zijn paspoort staat. Het maken van het voorbehoud van artikel 6 zal hoge uitzondering moeten blijven wil de Overeenkomst aan haar doel, het brengen van internationale eenheid van de vaststelling van namen, beantwoorden.

2. De betekenis van de Overeenkomst voor het Nederlandse recht

De Overeenkomst gaat ervan uit dat elke Staat die de Overeenkomst bekrachtigt, een nationale regel van internationaal privaatrecht inzake de naam van zijn onderdanen heeft.

Het Nederlandse recht kent geen eigen, zelfstandige regel van geschreven internationaal privaatrecht voor de naam. De naam wordt algemeen gerekend tot de onderwerpen die worden beheerst door de regels van de artikelen 6 en 9 van de Wet houdende algemene bepalingen der wetgeving van het Koninkrijk van 15 mei 1829, Stb. 28. Deze regels houden naar de algemeen geldende opvatting in, dat onderwerpen van familie- en personenrecht worden beheerst door de nationale wet van de betrokkenen. Naar geldend Nederlands recht wordt mitsdien de naam van een persoon beheerst door de wet van de Staat waarvan hij onderdaan is.⁵ Derhalve is het Nederlandse recht in zoverre in overeenstemming met het in artikel 1 neergelegde hoofdbeginsel van de Overeenkomst. De bekrachtiging daarvan houdt de bevestiging van het geldende recht in. Er is naar onze mening geen aanleiding om in het beginsel van de toepasselijkheid van de nationale wet op de naam wijziging te brengen. Ook al is een zekere relativering, beperking of terugdringing van het nationaliteitsbeginsel ten aanzien van bepaalde onderwerpen van familie- en personenrecht gerechtvaardigd – als voorbeeld daarvan kan worden gewezen op de Wet van 25 maart 1981, Stb. 166 tot regeling van het conflictenrecht inzake ontbinding van het huwelijk en scheiding van tafel en bed en de erkenning daarvan – ten aanzien van de naam moet naar onze mening aan dat beginsel onverkort worden vastgehouden. De hiervoor onder 2 vermelde redenen waarom de opstellers van de Overeenkomst hun keuze op dat beginsel hebben bepaald, gelden naar de heersende opvatting zeker ook ten volle voor het Nederlandse recht. Er is dan ook tot het maken van een voorbehoud als bedoeld in artikel 6 van de Overeenkomst, een voorbehoud dat zou impliceren dat voor het namenrecht op het woonplaatsbeginsel zou moeten worden overgegaan, geen aanleiding.

Het is wenselijk om in verband met de bekrachtiging van de onderhavige Overeenkomst en ter uitvoering van artikel 5 daarvan, het internationaal privaatrecht op het stuk van de naam in een afzonderlijke wet nader vast te stellen in een gedetailleerder regeling dan thans in de artikelen 6 en 9 van de Wet A.B. besloten ligt. Een daartoe strekkend ontwerp van wet tot regeling van het conflictenrecht wordt gelijktijdig met het onderhavige ontwerp van Rijkswet ingediend.

Artikel 12 van de Overeenkomst maakt het mogelijk de geldigheid ervan uit te breiden tot de Nederlandse Antillen en Aruba. Aangezien de Regeringen van die landen hebben verklaard medegelding te wensen, wordt de goedkeuring van de Overeenkomst voor het gehele Koninkrijk gevraagd. De verklaring dat de Overeenkomst zich tot de Nederlandse Antillen en Aruba uitstrekt zal echter

⁵ Zie Arrondissementsrechtbank Roermond, 24 juni 1982, N.J. 1983, nr. 426 met noot J.C.S. en vooral H.R. 1 november 1985, N.J. 1986 nr. 603 met noot J.C.S.

pas kunnen worden afgelegd nadat aldaar de nodige regelen tot uitvoering van de Overeenkomst zijn tot stand gebracht.

C. De Overeenkomst van 's-Gravenhage

Onder het hoofd «Inleiding» is hiervoor reeds een korte beschrijving gegeven van deze Overeenkomst en haar doelstelling. Het behoeft geen betoog dat de moeilijkheden die voor een individuele persoon kunnen voortvloeien uit het feit dat hij onder verschillende namen is geregistreerd in de onderscheidene nationale registers van de burgerlijke stand of van de bevolkingsboekhouding niet gering zijn. In het Europese Parlement is dan ook gewezen op de wenselijkheid om voor deze problemen een oplossing te zoeken. Dit was voor de I.C.B.S. aanleiding tot het opstellen van de onderhavige Overeenkomst. Ter toelichting daarvan heeft de I.C.B.S. een «rapport explicatif» opgesteld, dat in een Nederlandse vertaling als bijlage bij deze memorie is gevoegd. Deze toelichting behandelt de details van de regeling, zodat hier kan worden volstaan met een korte samenvatting van strekking en inhoud van de Overeenkomst.

Er is reeds op gewezen, dat de Overeenkomst geen internationaal privaatrechtelijke regeling bevat. Evenmin is gestreefd naar eenmaking van het recht. Er is gekozen voor een simpele, pragmatische oplossing. Deze bestaat er in dat een internationaal te gebruiken verklaring van verscheidenheid van geslachtsnamen wordt ingevoerd, inhoudende dat een bepaalde persoon in land X met de geslachtsnaam A wordt aangeduid en in land Y onder de naam B vermeld staat. De verklaring heeft slechts ten doel vast te stellen, dat met de daarin vermelde verschillende familienamen (geslachtsnamen) een en dezelfde persoon wordt aangeduid. Aan de wettelijke bepalingen omtrent de naam doet zo'n verklaring geen afbreuk (artikel 1, lid 2, laatste volzin), zodat er ook geen strijd kan zijn met de Overeenkomst van München, die zulke bepalingen bevat.

De verklaring dient alleen te worden afgegeven indien de verscheidenheid van geslachtsnamen voortvloeit uit het onderscheid in rechtsstelsels tussen de verschillende Staten. Wanneer de verscheidenheid enkel berust op een onjuiste toepassing van het recht of een foutieve vermelding van de naam, moet zo'n fout worden hersteld en is er geen reden voor uitgifte van een verklaring. De verklaring dient ter aanvulling van andere documenten zoals een paspoort, een diploma, een bewijs van rijvaardigheid enz. en zij dient dan ook samen met zo'n document te worden gebruikt om aan te tonen dat er identiteit van de betrokken persoon is.

Ingevolge artikel 2 wordt een verklaring uitsluitend afgegeven op verzoek van een belanghebbende. Deze moet de nodige bewijsstukken overleggen, waaruit blijkt van de verscheidenheid van de naam. Welke bewijsstukken dat kunnen zijn wordt aan de autoriteiten van de Staat waar het verzoek wordt gedaan ter beoordeling overgelaten. Het verzoek kan worden gericht aan de bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staat waarvan de verzoeker onderdaan is, of aan die Staat waar de verzoeker onder een andere naam te boek staat, dan de naam die hem volgens zijn nationale recht toekomt, of aan beide. Gelet op de algemene strekking van de Overeenkomst mag worden aangenomen dat ook een onderdaan van een Staat die geen partij is bij de Overeenkomst een verklaring kan vragen aan de bevoegde autoriteiten van een overeenkomstsluitende Staat, indien deze hem met een andere geslachtsnaam aanduidt dan hij volgens zijn nationale recht draagt.

Ingevolge artikel 3 gelden de in de verklaring opgenomen vermeldingen van de verschillende geslachtsnamen als juist, zolang niet anders is bewezen. De verklaring levert geen bewijs op ten aanzien van eventuele andere daarin vermelde gegevens zoals nationaliteit en geboortedatum.

De verklaring moet in een voorgeschreven model worden opgemaakt, zie de artikelen 5–10. Ingevolge artikel 11 moeten de Staten die partij worden bij de Overeenkomst de autoriteiten aanwijzen die de bevoegdheid hebben een verklaring af te geven. Hiervoor komen, voor wat Nederland betreft, in

aanmerking de ambtenaren van de burgerlijke stand en de hoofden van de consulaire posten.

De Overeenkomst zal alleen voor Nederland en voor Aruba gelden.

D. Aspecten van deregulering

De bekrachtiging van de Overeenkomsten van München en 's-Gravenhage past in het door de opeenvolgende Nederlandse regeringen gevoerde beleid ten aanzien van de regelingen welke zijn voorbereid door de I.C.B.S. Nederland is bij vrijwel alle overeenkomsten die onder auspiciën van deze organisatie zijn tot stand gekomen partij. Dit beleid concordeert, in het bijzonder wat betreft de Overeenkomst van München, met een eveneens traditioneel gevolgde beleidslijn ten aanzien van de geleidelijke codificatie van het internationaal privaatrecht door aanvaarding van internationaal voorbereide regelingen, in het bijzonder de door de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht tot stand gebrachte verdragen.

Dat op het gebied van het namenrecht wettelijke regels worden tot stand gebracht komt tegemoet aan een behoefte die bij de ambtenaren van de burgerlijke stand en in de rechtspraak wordt gevoeld. De regels van de Overeenkomst van München worden door de burgerlijke stand reeds anticiperend toegepast, zoals blijkt uit een officiële mededeling van de Permanente Commissie van advies voor de zaken van de burgerlijke stand en voor nationaliteitsaangelegenheden. De voorgestelde regeling verlicht en vereenvoudigt dus de taak van deze ambtenaren en de rechter. Van veel belang is voorts dat zij kan bijdragen tot eenheid van behandeling van het namenrecht op internationaal niveau.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

Overeenkomst inzake het recht, dat van toepassing is op geslachtsnamen en voornamen

Toelichting aangenomen door de Algemene Vergadering van de I.C.B.S. op 3 september 1980 te München

1. Bestaansgrond en geschiedenis van de Overeenkomst

1.1. De ambtenaren van de burgerlijke stand stuiten dikwijls op moeilijkheden bij het vaststellen van de geslachtsnamen en voornamen van een persoon. Een groot aantal van deze moeilijkheden vloeit voort uit het onzekere karakter of het gebrek aan uniformiteit van de regels van internationaal privaatrecht van de verschillende Staten.

De Internationale Commissie van de Burgerlijke Stand (de I.C.B.S.) heeft zich rekenschap gegeven van deze moeilijkheden en heeft gemeend hier voor zover mogelijk verbetering te moeten brengen. Zij heeft twee overeenkomsten opgesteld: de ene (no. 4) betreffende de verandering van geslachtsnamen en voornamen, ondertekend te Istanboel op 4 september 1958 en in werking getreden op 24 december 1961, en de andere (no. 14) betreffende de aanduiding van geslachtsnamen en voornamen in de registers van de burgerlijke stand, ondertekend te Bern op 13 september 1973 en in werking getreden op 16 februari 1977.

1.2. Vervolgens heeft de Algemene Vergadering, op 14 september 1973, beraadslaagd over het nut van een nieuwe overeenkomst, die de regels zou vaststellen welke van toepassing zijn op de geslachtsnamen en voornamen. Nadat de Vergadering zich aan de hand van een inventaris van de problemen van internationaal privaatrecht die zich in Nederland hebben voorgedaan, een beter oordeel had kunnen vormen, heeft zij op 13 september 1974 het Bureau gemachtigd om het onderzoek voort te zetten en om eventueel een subcommissie te benoemen. Deze commissie, ingesteld op 2 april 1975, heeft voor de eerste keer vergaderd op 8 september daarop volgende. Op 11 april 1978 heeft zij een ontwerp-overeenkomst aangenomen, die aan het Bureau is aangeboden; het Bureau heeft op 11 september 1978 dit ontwerp bestudeerd en op 21-22 maart 1979 een gewijzigd ontwerp aan de Algemene Vergadering voorgelegd. De Algemene Vergadering heeft de Overeenkomst aangenomen op 6 september 1979.

2. Het toepassingsgebied

Het doel van de Overeenkomst is het vaststellen van gemeenschappelijke regels van internationaal privaatrecht betreffende de geslachtsnamen en voornamen van personen. De Overeenkomstsluitende Staten moeten deze regels toepassen ten aanzien van iedere natuurlijke persoon, ongeacht of deze de nationaliteit van een van deze Staten bezit.

De Overeenkomst staat open voor toetreding van Staten die geen lid van de I.C.B.S. zijn.

De Overeenkomst gaat uit van het onderscheid tussen geslachtsnamen en voornamen. Op het gebied van de namen vindt men soms woorden die buiten dit onderscheid vallen (tussennamen). De Overeenkomst bevat geen bepalingen waarin deze problemen zijn geregeld; de oplossing ervan zal moeten worden gevonden aan de hand van de beginselen, die in de Overeenkomst zijn neergelegd.

3. De leidende gedachten van de Overeenkomst

De Overeenkomst is opgesteld uitgaande van de volgende leidende gedachten:

- de geslachtsnamen en de voornamen zijn het onderwerp van een afzonderlijke verwijzingsregel;

- de geslachtsnamen en de voornamen van een persoon worden bepaald door het recht van de Staat waarvan de betrokkene de nationaliteit heeft;
- de «voorvragen» worden opgelost volgens het internationaal privaatrecht van deze Staat;
- in geval van verandering van nationaliteit zijn van toepassing de rechtsregels van de Staat van de nieuwe nationaliteit.

3.1. De namen zijn het onderwerp van een afzonderlijke verwijzingsregel. Aanvaarding van dit beginsel brengt met zich mee, dat de geslachtsnamen en voornamen onttrokken zijn of blijven aan het toepassingsgebied van de verwijzingsregels betreffende afstamming, de gevolgen van adoptie en de gevolgen van huwelijk. Dit is noodzakelijk. Zonder dit uitgangspunt zouden de Overeenkomstsluitende Staten het eerst eens hebben moeten worden over de verwijzingsregels betreffende deze onderwerpen om een eenvormige oplossing te kunnen bereiken. Het is niet aannemelijk dat men hierin in de nabije of zelfs ver verwijderde toekomst zal slagen. Met elkaar strijdige overeenkomsten zullen moeilijk kunnen worden vermeden. Bovendien staat de naam, zowel in het internationaal privaatrecht als in het publiekrecht als onderwerp voldoende op zichzelf ten opzichte van de gevolgen van het huwelijk, de afstamming en de adoptie om een afzonderlijke verwijzingsregel te rechtvaardigen. Het feit dat de naam op deze wijze is onttrokken aan het toepassingsgebied van meer dan één verwijzingsregel, kan worden beschouwd als een belangrijke aanwijzing hiervoor.

Het interne recht aangewezen door de afzonderlijke verwijzingsregels bepaalt de gevolgen voor de naam van een familierechtelijke verhouding waarvan de totstandkoming en de inhoud mogelijk kunnen worden beheerst door een ander recht. Indien, bijvoorbeeld in Staat A de erkenning van een buiten huwelijk geboren kind, onderdaan van die Staat, wordt beheerst door recht B, dan wordt de naam van het kind beheerst door zijn eigen nationale wet, d.w.z. recht A. Het is mogelijk dat de erkenning die is geschied overeenkomstig recht B, volgens deze wet gevolgen heeft ten aanzien van de naam van het erkende kind, maar deze gevolgen niet heeft volgens recht A, of omgekeerd. Men heeft zich terdege rekenschap gegeven van deze consequentie bij de invoering van een afzonderlijke verwijzingsregel.

3.2. De geslachtsnaam en de voornamen van een persoon worden bepaald door het recht van de Staat waarvan de betrokkene onderdaan is.

De keuze van het aanknopingspunt is voorwerp geweest van een diepgaand onderzoek. Enerzijds heeft men zich afgevraagd of de problemen waarmee de meeste ambtenaren van de burgerlijke stand worden geconfronteerd bij toepassing van een andere dan hun nationale wet, niet te zwaarwegend zijn en of het niet verstandiger is om zich neer te leggen bij de toepassing van de nationale wet van de ambtenaar van de burgerlijke stand, die een akte moet opmaken, en anderzijds, of men er in de toekomst niet toe zal overgaan om de traditionele aanknopingspunt aan de nationaliteit te verlaten en de voorkeur te geven aan aanknopingspunt aan de woonplaats of zelfs de gewone verblijfplaats.

Men heeft echter gemeend, dat de praktische moeilijkheden van de ambtenaren van de burgerlijke stand, hoe reëel deze ook zijn, niet de grondregel van de Overeenkomst moeten bepalen. De wettige belangen van de justitiabelen en van de Staten kunnen immers niet ondergeschikt worden gemaakt aan het enkele, niet te verwaarlozen, belang van het goed functioneren van de burgerlijke stand. Deze problemen zijn echter te belangrijk om er in deze Overeenkomst geen rekening mee te houden. Men heeft dan ook een oplossing gekozen, die de grondregel van de Overeenkomst niet prijsgeeft. Deze oplossing die een bevredigend compromis geeft, is vervat in artikel 5 van de Overeenkomst. Dit artikel wordt hieronder besproken.

Het probleem is dus om het wenselijke aanknopingspunt te bepalen, afgezien van de moeilijkheden die de ambtenaren van de burgerlijke stand ondervinden bij het toepassen van vreemde wetten. De naam is een gevoelige materie. De naam van een persoon is voor hem iets anders dan een nummer

aan de hand waarvan hij wordt geïdentificeerd in het kader van een registratiesysteem. De naam raakt de persoon rechtstreeks; hij heeft een veelomvattende psychologische functie. De naam van anderen roept hun persoon voor de geest (b.v. handelen in «naam» van iemand). Voor de drager van de naam draagt deze ertoe bij dat hij zich bewust wordt van zijn identiteit. Het niet kennen van zijn naam door anderen, het worden behandeld als een nummer, kan als vernederend worden ervaren. Het bezit van een naam betekent dat je iemand bent in de gemeenschap. Sommigen lijden onder hun naam, omdat deze de lachlust opwekt, anderen verfraaien of verlatiniseren hun naam, denkende hiermee iets te bereiken; weer anderen suggereren met een wijziging van hun naam een adellijke of in ieder geval aristocratische afkomst. Zijn naam noemen is een wijze om zich tegenwoordig te stellen in het maatschappelijk leven. Men denke aan de maatschappelijke en juridische betekenis van de handtekening of aan de band die bestaat in de christelijke traditie tussen doop en voornaam.

Er zijn banden die constitutief zijn voor de identiteit van een persoon. Dit zijn zijn afstamming, zijn godsdienst, zijn verbondenheid met een volk en een land. Dikwijls komen deze banden tot uitdrukking in de namen. Op dit terrein is dus het belang van de administratie bij een eenvoudige en zekere identificatie niet doorslaggevend.

Het gevoelige karakter van deze problemen heeft de wetgever in de meeste landen er niet van weerhouden maar integendeel eerder aangespoord om in te grijpen en rechtsregels op te stellen, te verfijnen of te wijzigen. Deze kunnen uitdrukking zijn van een bepaalde visie op de maatschappij en dienen om deze te verwezenlijken.

Hieruit volgt dat in het internationaal privaatrecht de vraag rijst welk recht de naam van personen moet bepalen en in het bijzonder van die personen die hun woonplaats of hun gewone verblijfplaats hebben in een land waarvan zij de nationaliteit niet bezitten.

Men heeft zich er rekenschap van gegeven dat een adequate oplossing voor de talloze gevallen die zich voordoen, slechts kan worden bereikt door een duidelijke en vaste regel. Het is dus niet mogelijk een beginsel op te nemen dat ter zijde zou kunnen worden gesteld, indien de omstandigheden daartoe aanleiding zouden geven. Een verschillende beoordeling van de omstandigheden is zeer goed denkbaar. Na een bepaalde tijd kan men zich de omstandigheden niet meer herinneren en het reconstrueren ervan wordt moeilijk, zoveel te meer omdat deze regel meestal moet worden toegepast buiten de rechtszaal. Zijn succes zal blijken uit het feit dat slechts zelden rechterlijke beslissingen op het namengebied worden gegeven.

Om de identiteit van een vreemdeling vast te stellen, moeten de autoriteiten van een land en al degenen met wie deze vreemdelingen in contact treedt, wel gebruik maken van de identiteitspapieren, afgegeven voor de autoriteiten van het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en wel zonder onderscheid te maken naar gelang van zijn woonplaats of gewone verblijfplaats. Het is voor vreemdelingen van belang dat voor wat hun geslachtsnaam en voornamen betreft, hun rijbewijzen, diploma's, bankbescheiden enz., met hun paspoort overeenstemmen. Dit belang kan blijken zowel in het land waar zij verblijven als in het land waarvan zij de nationaliteit bezitten en in derde landen. Van belang zijn dus de regels welke in acht genomen moeten worden door de autoriteiten die paspoorten verstrekken en door de diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers wanneer deze antwoord moeten geven op vragen die aan hen worden voorgelegd. Men heeft gemeend dat het voor hen moeilijk zal zijn om onderdanen van hun land niet op voet van gelijkheid te behandelen en zulks te meer, omdat het begrip «gewone verblijfplaats» te wazig is om het exacte tijdstip te bepalen, waarop men zal kunnen overgaan van het nationale recht op het recht van de gewone verblijfplaats. Degenen die sinds lange tijd in den vreemde wonen, willen niet altijd wat hun naam betreft gelijkgesteld worden met de burgers van het land van hun verblijf, en hun wil kan met de omstandigheden veranderen. Bovendien zal men op het gebied van de namen het begrip «gewone verblijfplaats» strikter moeten omschrijven dan op andere

terreinen vanwege belangen van continuïteit, stabiliteit en duurzaamheid die hier bijzonder scherp naar voren komen. Waarom dan de traditionele aanknopingspunt aan de nationaliteit verlaten? Na ampele overweging is besloten deze aanknopingspunt te handhaven.

Slechts twee uitzonderingen zijn opgenomen: in de eerste plaats is welbewust overeengekomen dat het toepasselijke recht de regels van internationaal privaatrecht omvat. Hieruit volgt dat een Overeenkomstsluitende Staat de bevoegdheid heeft om op de namen van zijn onderdanen in het algemeen of slechts in bepaalde gevallen het recht van hun woonplaats, van hun gewone verblijfplaats of een ander recht toepasselijk te verklaren. Men heeft goed beseft dat deze vrijheid zelfs aan een Overeenkomstsluitende Staat toestaat om van een der beginselen (boven 3.1) van de Overeenkomst terug te komen. Een Overeenkomstsluitende Staat kan eventueel, alleen wat zijn eigen onderdanen betreft, de naam onderwerpen aan het recht die de familierechtelijke betrekkingen beheerst waarvan de naam afhangt. De tweede uitzondering is het voorbehoud genoemd in artikel 6. Dit voorbehoud heeft een beperkte draagwijdte. Uitdrukkelijk is bepaald dat dit voorbehoud slechts geldt op het grondgebied van de Overeenkomstsluitende Staat die het voorbehoud heeft gemaakt. In de andere Overeenkomstsluitende Staten wordt de naam van een persoon die zijn gewone verblijfplaats heeft op het grondgebied van de Staat die het voorbehoud heeft gemaakt, bijgevolg bepaald volgens de regels van artikel 1. Het voorbehoud betreft alle regels van artikel 1.

Het probleem van de dubbele nationaliteit is buiten het terrein van de Overeenkomst gehouden. Hoewel het bestaan van dit probleem niet kan worden ontkend, heeft men ten slotte gemeend, dat het gebied van de namen te beperkt is om er een regel voor te kunnen opstellen. Het geval van dubbele nationaliteit doet zich bijvoorbeeld voor wanneer een persoon een nationaliteit verwerft zonder de nationaliteit die hij tevoren had, te verliezen.

3.3. De «voorvragen» worden opgelost volgens het internationaal privaatrecht van de Staat waarvan de belanghebbende onderdaan is.

De bepaling, neergelegd in de tweede zin van het eerste lid van artikel 1 is een essentieel onderdeel van de Overeenkomst. Deze bepaling is onmisbaar om de eenheid tussen de Overeenkomstsluitende Staten op het gebied van de namen te waarborgen.

De regel heeft een grote draagwijdte. Indien bij voorbeeld een kind van nationaliteit A wordt geadopteerd in de Staat A door een persoon van nationaliteit B en deze adoptie heeft volgens het recht A tot gevolg dat het kind voortaan de naam van de adoptant draagt, dan moeten de autoriteiten van B erkennen, dat dit kind deze naam draagt, zelfs als zij de adoptie die ten grondslag ligt aan de naamswijziging, niet erkennen. Dit is de prijs voor overeenstemming in de Staten A en B ten aanzien van de naam van dit kind. Het voordeel van de regel is duidelijk: zowel in de Staten A en B als in de andere Overeenkomstsluitende Staten is de oplossing dezelfde.

De Overeenkomst leidt er toe dat een vreemdeling de geslachtsnaam en voornamen draagt, zoals zijn nationale autoriteiten deze bepalen met toepassing van hun eigen regels van internationaal privaatrecht op vragen die daarbij rijzen, en dat de geslachtsnaam en voornamen van een onderdaan, zoals zij met toepassing van de regels van internationaal privaatrecht van zijn eigen land worden bepaald, in den vreemde worden erkend. De nationale autoriteiten hebben overigens niet een exclusieve bevoegdheid. Ieder ander zal dezelfde regels kunnen en moeten toepassen.

3.4. In geval van verandering van nationaliteit zijn de rechtsregels van de Staat van de nieuwe nationaliteit van toepassing.

In de Overeenkomst zijn geen regels opgenomen die op uniforme wijze de netelige vragen oplossen die kunnen rijzen van «conflicts mobiles», van «Statutenwchsel»; het tweede lid van artikel 1 beperkt zich er toe om naar de regels van de Staat te verwijzen waarvan de nationaliteit wordt verkregen.

De bepaling heeft tot gevolg dat alle Overeenkomstsluitende Staten en in het bijzonder de Staat waarvan de belanghebbende de nationaliteit heeft verloren, de namen moeten aanvaarden zoals zij worden bepaald door het recht van de Staat waarvan deze persoon de nationaliteit heeft verkregen, ongeacht of deze Staat de Overeenkomst heeft geratificeerd. Indien mejuffrouw Schuster sedert haar naturalisatie Schusterova heet, wordt deze naam erkend. Indien een persoon de vreemde nationaliteit van zijn echtgenoot heeft verkregen en zijn naam heeft aangenomen, wordt deze naam erkend in zijn land van afkomst. Hoewel het gewenst is om verkregen rechten te eerbiedigen, moeten uitzonderingen niet rigoreus worden uitgesloten. Aan de Staten wordt overgelaten om deze vast te stellen en de assimilatie van hun nieuwe onderdanen te bevorderen door de aanpassing van hun geslachtsnaam en voornamen te vergemakkelijken. De regel heeft een groot praktisch belang. De gevallen die moeilijkheden opleveren, bevatten dikwijls een vraag van overgangsrecht.

4. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

De vier hoofdbeginselen van de Overeenkomst zijn tot uitdrukking gebracht in de eerste drie zinnen van dit artikel (zie hoofdstuk 3 van deze toelichting). De mogelijkheid van een voorbehoud is opgenomen in artikel 6.

Artikel 2

De Overeenkomst strekt tot eenmaking van de algemene regels van internationaal privaatrecht van de Overeenkomstsluitende Staten. Het toepassingsgebied is dan ook niet beperkt tot de onderdanen van deze Staten of de personen die er hun gewone verblijfplaats hebben.

Artikel 3

Dit artikel beoogt het nut van de uittreksels van de geboorteakte op het internationale vlak te vergroten. Wanneer immers alleen de namen van de vader en de moeder worden vermeld, moet de naam van het kind door afleiding worden vastgesteld volgens de rechtsregels van de Staat waarvan het kind onderdaan is. Dikwijls ontbreekt de kennis van het vreemde recht om de namen van personen die afkomstig zijn uit een ander land, met zekerheid vast te stellen.

In de meeste gevallen wordt de geboorteakte opgemaakt door een ambtenaar van de burgerlijke stand van de Staat waarvan het pasgeboren kind de nationaliteit bezit. In die gevallen geeft de bepaling van artikel 3 geen enkele moeilijkheid voor de ambtenaren van de burgerlijke stand. In de gevallen waarin een geboorteakte van een kind van vreemde nationaliteit moet worden opgemaakt, moet de ambtenaar van de burgerlijke stand volgens de bepalingen van artikel 1 het vreemde recht toepassen. Om de moeilijkheden op te lossen die voor hem kunnen rijzen, geeft artikel 5 een regeling.

In de Overeenkomst is geen bepaling voor de geboorteakte zelf opgenomen. De wetgever van de Overeenkomstsluitende Staten moet beslissen of aanpassingen van het interne recht noodzakelijk zijn. De gegeven regel zal dikwijls ten behoeve van de vreemdeling slechts uitdrukkelijk vastleggen, hetgeen in de geboorteakte besloten ligt. De Overeenkomst (no. 1) betreffende de afgifte van bepaalde uittreksels van akten van de burgerlijke stand, bestemd voor het buitenland, getekend te Parijs op 24 september 1956 en de Overeenkomst (no. 16) betreffende de afgifte van meertalige uittreksels van akten van de burgerlijke stand, getekend te Wenen op 8 september 1976, schrijven reeds de vermelding voor van geslachtsnamen en voornamen in uittreksels van geboorteakten.

Artikel 4

In de Overeenkomst is de exceptie van de openbare orde opgenomen, omdat dit verstandig was. Men zal deze slechts mogen invoeren, wanneer men hierbij bedenkt dat de Overeenkomstsluitende Staten de beginselen hebben aanvaard die in artikel 1 zijn neergelegd. De toepassing van dit artikel kan onzekerheid en ongerief voor de belanghebbenden doen ontstaan als zij niet tot een rechterlijke beslissing leidt.

Artikel 5

Bij de voorbereiding van de Overeenkomst heeft men zich rekenschap gegeven van de moeilijkheden die de verplichting om in voorkomend geval ambtshalve vreemd recht met inbegrip van zijn regels van internationaal privaatrecht toe te passen voor de meeste ambtenaren van de burgerlijke stand kan geven. Voor die gevallen, waarin zij niet in staat zijn om inlichtingen in te winnen, omdat het opmaken van de akte geen uitstel kan lijden, geeft artikel 5 een voorlopige oplossing. Er staat opzettelijk «ambtenaar van de burgerlijke stand» en niet «autoriteit» om tot uitdrukking te brengen dat de hogere autoriteiten geen beroep kunnen doen op de bevoegdheid, die in dit artikel is gegeven.

Er is in de Overeenkomst de voorkeur aan gegeven om voor een Staat die de procedure tot verbetering instelt, de aanwijzing van een autoriteit die ambtshalve optreedt facultatief te maken, hoezeer het ook wenselijk is dat de regels worden toegepast die in artikel 1 zijn neergelegd. Het is in overeenstemming met de bedoeling van de Overeenkomst dat de autoriteit die door de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt ingelicht in het geval voorzien in lid 1, zich inspant om in voorkomend geval op zo kort mogelijke termijn de verbetering van de opgemaakte akte te bewerkstelligen. Bovendien heeft iedere belanghebbende de bevoegdheid om de kosteloze procedure, voorzien in het tweede lid in te stellen.

Artikel 6

De aanknopng op het gebied van de namen is onderwerp geweest van lange beraadslagingen. Met steeds meer vastbeslotenheid heeft men vastgehouden aan de handhaving van de aanknopng aan de nationaliteit. Twee voorzieningen zijn getroffen, waarvan de ene is vervat in artikel 6, dat toestaat om een voorbehoud te maken. Dit is het enige voorbehoud, dat wordt toegestaan, zoals uitdrukkelijk uit artikel 6 blijkt.

5. Inwerkingtreding; overgangsrecht

De Overeenkomst bevat geen beginselen van overgangsrecht. Dit betekent niet dat men het overbodig heeft geoordeeld om deze vast te stellen. De vraag rijst of de regels van de Overeenkomst, wanneer deze eenmaal van kracht is, voortaan van toepassing zijn op de namen die het gevolg zijn van feiten, voorgevallen vóór het van kracht worden van de Overeenkomst. Het is in overeenstemming met het tweede lid van artikel 1 om aan de Overeenkomstsluitende Staten de bevoegdheid te laten regels van overgangsrecht op te stellen.

Voor zover het regiem van de Overeenkomst een einde maakt aan een onzekere situatie, verdient de toepassing van het verdragsregiem op de namen die het gevolg zijn van feiten die zich voor zijn inwerkingtreding hebben voorgedaan, aanbeveling. Het is echter beter om situaties die zijn bestendig in het verleden niet overhoop te halen. Vermeden moet worden dat men zich beroept op een naam, die voorouders gedragen moeten hebben indien de regels van de Overeenkomst destijds van kracht zouden zijn geweest.

**OVEREENKOMST BETREFFENDE DE AFGIFTE VAN EEN VERKLARING
VAN VERSCHIEDENHEID VAN FAMILIENAMEN****TOELICHTING****Algemene Inleiding***Preambule van de Overeenkomst*

Lange tijd hebben verschillen tussen nationale wetgevingen op het gebied van afstamming, adoptie of naamsverandering ertoe geleid, zij het in betrekkelijk zeldzame gevallen, een persoon volgens deze wetgevingen niet met dezelfde familienaam werd aangeduid. Maar het aantal personen dat verschillende familienamen heeft, zal in grote mate toenemen, aangezien bepaalde Staten echtgenoten het recht toekennen om op het moment van hun huwelijk de naam van de man ofwel die van de vrouw als familienaam te kiezen en dit recht ook toekennen aan buitenlandse ingezetenen die op hun grondgebied een huwelijk sluiten. Om een voorbeeld te geven: een Frans onderdaan genaamd Dupont en wonend in de Bondsrepubliek Duitsland zal daar wettelijk worden aangeduid met de naam Schmitt, indien hij deze naam heeft gekozen toen hij voor de ambtenaar van de Duitse burgerlijke stand met juffrouw Schmitt in het huwelijk trad, maar hij zal desondanks op grond van de Franse wet alleen met de naam Dupont worden aangeduid. Het is gebleken dat deze verscheidenheid aan namen administratieve en fiscale problemen en problemen met het bankwezen voor de betrokkene veroorzaakt, met name wanneer hij zich buiten de Bondsrepubliek begeeft, over vermogen in Frankrijk of een derde land beschikt, of wanneer hij kapitaaloverdrachten van de ene Staat naar de andere tot stand wil brengen. Het bestaan en het belang van deze problemen zijn overigens aangetoond doordat er in het Europese Parlement vragen zijn gesteld over een mogelijke oplossing.

Na overleg met haar nationale afdelingen en na grondige bestudering van het probleem zowel binnen de Commissie als door de Algemene vergadering, is de Internationale Commissie voor de Burgerlijke Stand tot de conclusie gekomen dat de meest praktische manier om de gesignaleerde problemen te verminderen, is personen aan wie volgens de wet van de ene Staat een andere familienaam wordt toegekend dan die waarmee de wet van de andere Staat hen aanduidt, een internationaal document te verstrekken, genaamd «Verklaring van verscheidenheid van familienamen», met behulp waarvan dezen, ondanks hun verschillende familienamen, als individu onderscheiden kunnen worden.

Natuurlijk zou de ideale oplossing zijn de oorzaken van de verscheidenheid van familienamen weg te nemen door middel van een internationale overeenkomst over één enkel criterium voor de binding van personen aan een bepaalde wetgeving. De Internationale Commissie voor de Burgerlijke Stand is die weg reeds opgegaan door in artikel 1 van de «Overeenkomst inzake het recht dat van toepassing is op geslachtsnamen en voornamen», ter ondertekening door de Staten opengesteld op 5 september 1980 te München, het nationaliteitsbeginsel vast te leggen. Aangezien de Commissie de huidige rechtssystemen van de verschillende Staten die vasthouden aan het recht van de gewone verblijfplaats echter niet buiten beschouwing kan laten, heeft zij de eventuele toepassing van dit recht toegestaan door middel van de werking van het voorbehoud zoals voorzien in artikel 6 van die Overeenkomst. De invoering van een «Verklaring van verscheidenheid van familienamen», die zeker geen afbreuk doet aan het beginsel vastgelegd in artikel 1 van de Overeenkomst van München, kan alleen bepaalde tegenstrijdigheden verhelpen die voortvloeien uit de toepassing door verschillende Staten van het recht op de gewone verblijfplaats.

Het eerste lid van dit artikel benadrukt dat de verklaring van verscheidenheid van familienamen bestemd is om personen die «ten gevolge van verschillen in wetgeving tussen bepaalde Staten» niet met dezelfde familienaam worden aangeduid, het bewijs van hun identiteit te vergemakkelijken. Hiermee wordt het toepassingsgebied van de Overeenkomst «ratione materiae» beperkt, doordat de mogelijkheid tot afgifte van de verklaring uitdrukkelijk is beperkt tot die gevallen waarin de verscheidenheid van familienamen voortvloeit uit een juiste toepassing van verschillende wetgevingen. De Overeenkomst is niet van toepassing op alle andere gevallen van verscheidenheid van familienamen, zoals die welke voortvloeien uit een onjuiste toepassing van de wet of uit een verwisseling of een materiële fout waardoor de naam bij de opstelling van een akte van de burgerlijke stand is veranderd of vervormd. In deze gevallen moet de betrokkene geen verzoek indienen om een verklaring van verscheidenheid van familienamen te verkrijgen, maar gebruik maken van procedures waardoor een dergelijke fout kan worden hersteld.

De verscheidenheid van familienamen vloeit in de meeste gevallen voort uit verschillen in wetgeving tussen Staten op het gebied van huwelijk, afstamming of adoptie. Desondanks wijst het gebruik van het voegwoord «als» in lid 1 erop dat de verschillen in wetgeving zich niet tot deze gebieden beperken. Zo kan de verscheidenheid van familienamen ook voortvloeien uit een procedure of een beslissing van een autoriteit die wettelijk betrekking heeft op de naamsverandering in de ene Staat maar die in de andere Staat, waarvan de betrokkene onderdaan is, niet wordt erkend.

Het tweede lid van artikel 1 geeft aan dat de verklaring van verscheidenheid van familienamen «geen ander doel heeft dan de vaststelling dat, met de verschillende daarin vermelde familienamen, volgens uiteenlopende wetgevingen, een en dezelfde persoon wordt aangeduid.» Een dusdanig begrensde doel houdt in dat aan de verklaring uitsluitend de betekenis van een aanvullend document wordt toegekend. Immers, om het al eerder genoemde voorbeeld aan te halen van de Fransman Dupont die in de Bondsrepubliek Duitsland Schmitt werd als gevolg van zijn huwelijk: uit de verklaring van verscheidenheid blijkt dat de respectieve benamingen volgens de Franse en de Duitse wetgeving, Dupont en Schmitt, de benamingen van een en hetzelfde individu zijn. Dit bewijst echter niet dat degene die deze verklaring toont, inderdaad de persoon met de dubbele benaming is, in dit geval Dupont-Schmitt, op wie de verklaring betrekking heeft. De verklaring is dan ook bestemd om als bijlage bij een ander officieel stuk te worden overlegd (persoonsbewijs, paspoort, diploma etc.).

Door de vermelding in de laatste zin dat de verklaring «geen afbreuk doet aan de werking van wettelijke bepalingen omtrent de naam», wordt in ditzelfde tweede lid beklemtoond dat een dergelijke verklaring geen afwijking betekent van de wettelijke bepalingen die, in elk van de betrokken Staten, de naamgeving regelen. De verklaring is immers hoofdzakelijk bedoeld om de gebruiker bepaalde faciliteiten te verschaffen, met name door hem zonder de moeilijkheden die verband houden met de verscheidenheid van zijn familienamen, de rechtskracht in de ene Staat te verzekeren van akten of bescheiden die in een andere Staat zijn opgemaakt onder de naam die erkend wordt door die andere Staat. Zo is Dupont-Schmitt verplicht de naam Dupont te gebruiken, zowel in Frankrijk als in de Staten die op het gebied van de naam de nationale wetgeving van buitenlanders eerbiedigen, terwijl hij in de Bondsrepubliek Duitsland verplicht is de naam Schmitt te gebruiken, die hem door de wettelijke bepalingen van die Staat is toegekend. Ten slotte zij erop gewezen dat met «wettelijke bepalingen» in de zin van deze Overeenkomst niet alleen de bepalingen met een wettelijk karakter worden bedoeld, maar juist het gehele rechtsstelsel van de betrokken Staat, met inbegrip van haar internationaal privaatrecht.

Artikel 2

Dit artikel bepaalt eigenlijk het gebied waarop de Overeenkomst «ratione personae» van toepassing is. Uit de in dit artikel geformuleerde beginselen vloeien de volgende, praktische regels voort:

A) De verklaring wordt alleen afgegeven op verzoek van de betrokken persoon die de vereiste bewijsstukken overlegt. De Staat die de aanvraag behandelt, bepaalt wat de aard van deze stukken moet zijn, hetgeen door het «gesloten» karakter van de Overeenkomst wordt gerechtvaardigd. Natuurlijk moeten de vereiste bewijsstukken de oorzaak van de verscheidenheid van de aangehaalde familienamen aantonen, opdat het mogelijk is te beoordelen of deze verscheidenheid inderdaad, zoals in artikel 1 van de Overeenkomst wordt geëist, voortvloeit uit verschillen in wetgeving tussen Staten.

B) Wanneer de betrokken persoon onderdaan is van een overeenkomstsluitende Staat, heeft hij de keus zijn verzoek in te dienen bij hetzij de bevoegde autoriteiten van deze Staat, hetzij die van de overeenkomstsluitende Staat, volgens de wet waarvan hem een andere familienaam is toegekend dan die welke uit de toepassing van zijn nationale wet volgt. Niets verbiedt hem zich tot de bevoegde autoriteiten van deze twee Staten tegelijk te wenden.

De Overeenkomst is, vanwege de algemene strekking van de gebezigde uitdrukkingen, ook van toepassing op onderdanen van een derde Staat. Aangezien laatstgenoemden zich echter niet kunnen wenden tot deze Staat, die de Overeenkomst niet ondertekend heeft, is hun enige mogelijkheid het verzoek om een verklaring in te dienen bij de bevoegde autoriteiten van de Overeenkomstsluitende Staat volgens de wetgeving waarvan hun een andere familienaam is toegekend dan die welke uit de toepassing van hun nationale wet volgt.

C) De bevoegde autoriteiten waarbij op de juiste wijze door de betrokkene een verzoek is ingediend, vergezeld van de bewijsstukken die de rechtmatigheid ervan aantonen, is verplicht hem een verklaring van verscheidenheid van familienamen te verstrekken overeenkomstig het model dat als bijlage bij de Overeenkomst is gevoegd. De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staat waarvan de betrokkene onderdaan is, kunnen met name niet weigeren hem een verklaring te verstrekken op grond van een verscheidenheid van familienamen die voortvloeien uit de toepassing van een buitenlandse wet, ook al is die van een derde Staat. De bevoegde autoriteiten van een overeenkomstsluitende Staat volgens de wet waarvan hem een andere familienaam is toegekend dan die welke uit de toepassing van zijn nationale wet volgt, kunnen niet weigeren hem een verklaring te verstrekken op grond van het feit dat hij onderdaan van een derde Staat is.

Artikel 3

Volgens de formulering van dit artikel bewijst de verklaring, behoudens bewijs van het tegendeel, «de juistheid van hetgeen daarin betreffende de verschillende familienamen van de aangeduide persoon is vermeld». Als gevolg hiervan zijn de overige vermeldingen in de verklaring slechts gewone inlichtingen die bedoeld zijn om de identificatie van deze persoon te vergemakkelijken. Zo kan de houder van de verklaring deze niet gebruiken als bewijsstuk van zijn geboortedatum, zijn geslacht of zijn nationaliteit. Door deze beperking van bewijskracht van bepaalde vermeldingen wordt bevestigd dat de verklaring het kenmerk van een aanvullend document heeft en alleen kan worden gebruikt om de verscheidenheid van familienamen aan te tonen.

De bewijskracht die behoudens bewijs van het tegendeel wordt toegekend aan de vermeldingen in de verklaring die betrekking hebben op de verscheidenheid van familienamen, geldt voor alle overeenkomstsluitende Staten. Dupont-Schmitt heeft, als hij zich vestigt op het grondgebied van een andere overeenkomstsluitende Staat dan Frankrijk of de Bondsrepubliek, met name de mogelijkheid daar zijn verklaring te gebruiken om, zonder te stuiten

op moeilijkheden die samenhangen met de verscheidenheid van zijn familienamen, de opbrengsten, lijfrente-uitkeringen of rente van commerciële transacties of van overeenkomsten naar burgerlijk recht die hij heeft gesloten in Frankrijk onder de naam Dupont of in de Bondsrepubliek onder de naam Schmitt, in die derde Staat te ontvangen.

Artikel 4

Dit artikel geeft de bepalingen inzake de vluchtelingen en staatlozen, die reeds voorkomen in verscheidene Overeenkomsten die op initiatief van de Internationale Commissie van de Burgerlijke Stand zijn opgesteld.

De artikelen 5 t/m 18

Bij deze artikelen is geen speciaal commentaar nodig. In de artikelen 5 t/m 10 worden de formuleringen en symbolen bepaald die het model van de verklaring van verscheidenheid van familienamen moet bevatten, en hetgeen ingevuld moet worden door de bevoegde autoriteiten, aangewezen door de Staten overeenkomstig artikel 11. Volgens de meertalige procedure die reeds enkele malen door de Internationale Commissie van de Burgerlijke Stand is gevolgd, is iedere vermelding op de voorzijde van de verklaring voorzien van een nummer. De vertalingen van de vermelding in de talen van de verschillende lidstaten en in de Engelse taal zijn onder dit nummer op de achterzijde te vinden. De artikelen 12 t/m 18 ten slotte bevatten de gebruikelijke clausules die in het bijzonder betrekking hebben op de ondertekening en op de inwerkingtreding van de Overeenkomst, alsmede op de toetreding en op eventuele wijzigingen of opzeggingen.